

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

VELIKO VIJEĆE

PREDMET NEJDET ŞAHIN i PERIHAN ŞAHIN protiv TURSKE

(Zahtjev br. 13279/05)

PRESUDA

STRASBOURG

20. listopada 2011.

Ova je presuda konačna, no može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Nejdət Şahin i Perihan Şahin protiv Turske,

Europski sud za ljudska prava, zasjedajući u Velikom vijeću u sastavu:

Nicolas Bratza, *predsjednik*,

Josep Casadevall,

Nina Vajić,

Dean Spielmann,

Christos Rozakis,

Corneliu Bîrsan,

Anatoly Kovler,

Elisabet Fura,

Ljiljana Mijović,

Egbert Myjer,

David Thór Björgvinsson,

George Nicolaou,

Luis López Guerra,

Nona Tsotsoria,

Ann Power-Forde,

Işıl Karakaş,

Guido Raimondi, *suci*,

i Michael O'Boyle, *zamjenik tajnika*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost održanog 9. ožujka i 21. rujna 2011. godine,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena posljednjeg navedenog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 13279/05) protiv Republike Turske koji je dvoje turskih državljana, g. Nejdət Şahin i gđa Perihan Şahin, („podnositelji zahtjeva”) podnijelo Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”) dana 9. travnja 2005.

2. Podnositelje zahtjeva, kojima je odobrena besplatna pravna pomoć, zastupao je g. K. Karabulut, odvjetnik iz Ankare. Tursku Vladu („Vlada”) zastupao je g. M. Özmen, njezin zamjenik zastupnika.

3. Podnositelji zahtjeva naveli su da je postupak pred domaćim sudovima bio nepošten zbog proturječnih odluka koje su donijeli različiti sudovi (članak 6. stavak 1. Konvencije).

4. Zahtjev je dodijeljen Drugom odjelu Suda (pravilo 52. stavak 1. Poslovnika Suda). Dana 27. svibnja 2010. dopuštenim ga je proglasilo vijeće tog Odjela, u čijem su sastavu bili sljedeći suci: Françoise Tulkens, Ireneu Cabral Barreto, Vladimiro Zagrebelsky, Danute Jočienė, Dragoljub Popović, András Sajó, Işıl Karakaş, te i Sally Dollé, tajnica Odjela, koje je utvrdilo, sa

šest glasova prema jednom, da nije došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije.

5. Dana 25. kolovoza 2010. podnositelji su podnijeli zahtjev za upućivanjem predmeta velikom vijeću temeljem članka 43. Konvencije i pravila 73. Dana 4. listopada 2010. odbor Velikog vijeća prihvatio je taj zahtjev.

6. Sastav Velikog vijeća određen je u skladu s odredbama članka 26. stavaka 4. i 5. Konvencije i pravila 24. Budući da je Jean-Paul Costa bio spriječen prisustvovati drugom vijećanju, Nicolas Bratza zamijenio ga je kao predsjednik Velikog vijeća, a Egbert Myjer, prvi sudac zamjenik, postao je punopravni član (pravilo 11.). Corneliu Bîrsan, drugi sudac zamjenik, zamijenio je Kristinu Pardalos koja je bila spriječena prisustvovati.

7. Podnositelji zahtjeva podnijeli su pisano očitovanje o osnovanosti, dok Vlada nije.

8. Javna rasprava održana je u Zgradi ljudskih prava u Strasbourgu (*Human Rights Building*) dana 9. ožujka 2011. (pravilo 59. stavak 3.).

Pred Sudom su se pojavili:

– za Vladu

g.	M. ÖZMEN,	<i>zamjenik zastupnika,</i>
g.	K. ESENER,	
g.	O. ÇIDEM,	
g.	M. K. ERDEM,	
g.	N. YAMALI,	
g.	I. ERTÜZÜN,	
gđa	F. SÖZEN,	
gđa	İ. KOCAYIĞIT,	
gđa	A. ÖZDEMİR,	<i>savjetnici.</i>

– za podnositelje zahtjeva

g.	K. KARABULUT,	<i>zastupnik,</i>
gđa	M. TUNCEL,	<i>pomoćnica.</i>

Sud je saslušao izlaganja g. Karabuluta i g. Özmena.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

9. Podnositelji zahtjeva rođeni su 1949. odnosno 1950. godine i žive u Ankari.

10. Njihov sin, vojni pilot, poginuo je 16. svibnja 2001. kad se njegov zrakoplov srušio u blizini sela Malatya (Akçadağ/Güzyurdu) dok je prevozio postrojbe iz Diyarbakıra u Ankaru. U istoj su nesreći poginula još trideset i tri vojnika, od kojih su petorica također bila članovi posade zrakoplova.

11. Dana 10. svibnja 2002. podnositelji zahtjeva putem odvjetnika su podnijeli zahtjev turskoj Upravi za mirovinsko osiguranje da im se prizna pravo na mirovinu koja se isplaćuje na temelju članka 21. Zakona br. 3713, Zakon o borbi protiv terorizma (dalje u tekstu: „Zakon br. 3713”).

12. U dopisu od 23. svibnja 2002. Uprava za mirovinsko osiguranje navela je da je podnositeljima zahtjeva bilo priznato pravo, *inter alia*, na mjesečnu vojnu invalidsku mirovinu na temelju članka 64. Zakona br. 5434, kao i na paušalni iznos jednak tridesetstrukoj najvišoj plaći javnog službenika. Nadalje je navela da smrt njihova sina nije uzrokovana terorističkim činom u smislu Zakona br. 3713, već činjenicom da se iz nepoznatog razloga njegov zrakoplov srušio. Stoga nije bilo moguće povećati njihovu mjesečnu invalidsku mirovinu na razinu mjesečne plaće koja se isplaćuje istovjetnom aktivnom pripadniku vojske.

13. Dana 15. srpnja 2002. podnositelji zahtjeva putem odvjetnika su podnijeli žalbu Upravnom sudu u Ankari protiv te odluke. Ustvrdili su, konkretno, da je njihov sin poginuo dok je postrojbe koje su sudjelovale u borbi protiv terorizma prevozio iz sjevernog Iraka pa bi se trebalo smatrati da je do njegova smrtnog stradavanja došlo u kontekstu borbe protiv terorizma.

14. Dana 1. travnja 2003. 4. vijeće Upravnog suda u Ankari odbacilo je njihovu žalbu jer nije bila u njegovoj nadležnosti, smatrajući da je riječ o stvari za koju je nadležan Vrhovni vojni upravni sud. Pozivajući se na presudu Suda za sporove o nadležnosti od 14. svibnja 2001. (E.2000/77, K.2001/22), to vijeće presudilo je kako slijedi:

„...da bi se utvrdilo je li upravni akt 'povezan s vojnom službom' i odlučilo koji je sud nadležan, mora se ispitati predmet akta. Ako je akt donesen u skladu s vojnim zahtjevima, postupkom i praksom, mora se smatrati da je povezan s vojnom službom... Nije bitno potječe li akt od nekog nevojnog tijela – Vrhovni vojni upravni sud jest sud nadležan za ispitivanje predmeta [koji je pokrenuo] pripadnik oružanih snaga. U ovom predmetu riječ je o zahtjevu za mjesečnu mirovinu koji su podnositelji zahtjeva podnijeli na temelju Zakona br. 3713... Da bi se utvrdilo spada li tužbeni zahtjev u područje primjene tog zakona, mora se uzeti u obzir ... svrha vojne službe i specifičnost mjesta na kojima se ona obavlja, kao i vojna sposobnost, kako bi se pokazalo da je pobijani akt donesen u skladu s vojnim potrebama, postupkom i praksom.

U tom je slučaju ... na Vrhovnom vojnom upravnom sudu da ispita i riješi spor.

To je, štoviše, obrazloženje odluke Suda za sporove o nadležnosti br. E: 2000/77, K: 2001/22, objavljene u Službenom listu 18. lipnja 2001.”

15. Dana 3. lipnja 2003. podnositelji zahtjeva pokrenuli su postupak pred Vrhovnim vojnim upravnim sudom. U svoju su tužbu uključili odluku koju je 10. vijeće Upravnog suda u Ankari donijelo 22. siječnja 2003. (E.2002/1059, K.2003/27) u predmetu koji su smatrali sličnim (vidi stavak 26. ove presude).

16. Dana 10. lipnja 2004. Vrhovni vojni upravni sud odbacio je njihov zahtjev. Prije svega, primijetio je da je podnositeljima zahtjeva priznato pravo na mjesečnu vojnu invalidsku mirovinu kao i na paušalni iznos jednak tridesetstrukoj najvišoj plaći javnog službenika, izračunan u skladu s dodatnim člankom 78. Zakona br. 5434 i ponovno usklađen sa Zakonom br. 4567. Zatim je primijetio da su nadležna tijela odbacila njihov zahtjev da se njihova mjesečna mirovina poveća na razinu plaće koja se isplaćuje istovjetnom aktivnom pripadniku vojske. Istaknuo je da je pravo na temelju članka 21. Zakona br. 3713 ograničeno na slučajeve u kojima je predstavnik države bio izravno ranjen, onеспособljen ili ubijen kao posljedica terorističkih činova. Smatrao je da puka činjenica da je žrtva obavljala poslove povezane s borbom protiv terorizma nije dovoljna. Budući da pokojnik nije bio ubijen terorističkim činom, pobijani upravni akt nije nezakonit.

17. Jedan od sudaca izrazio je suprotstavljeno mišljenje u kojem je kritizirao tako restriktivno tumačenje Zakona br. 3713. Ističući da nije sporno da je sin podnositelja zahtjeva poginuo u zrakoplovnoj nesreći dok je bio kopilot u zrakoplovu koji je prevozio postrojbe koje su se vraćale nakon operacije u borbi protiv terorizma, smatrao je da je srž pitanja u tome spada li to smrtno stradavanje u područje primjene članka 21. Zakona br. 3713. Prema njegovu mišljenju, s obzirom na svrhu misije pokojnika, ta je odredba svakako bila primjenjiva na okolnosti predmeta.

18. Dana 6. srpnja 2004. podnositelji su podnijeli žalbu protiv presude Vrhovnog vojnog upravnog suda. U svojim podnescima njihov je odvjetnik objasnio da je u podnescima od 10. lipnja 2004. i na ročištu pred Vrhovnim vojnim upravnim sudom isti dan dostavio četiri odluke koje su donijeli redovni upravni sudovi, i to 6., 10. i 11. vijeće Upravnog suda u Ankari, u vezi sa zahtjevima sličnima zahtjevu podnositelja, koje su podnijele četiri obitelji vojnika koji su poginuli u istoj nesreći kao i njihov sin; u tim su odlukama sudovi odlučili u korist tužitelja. Prigovorio je da Vrhovni vojni upravni sud nije spomenuo te predmete i tvrdio da je usvojeno rješenje protivno ustavnim načelima jednakosti pred zakonom i dosljednosti zakona.

19. U presudi od 30. rujna 2004. Vrhovni vojni upravni sud odbacio je žalbu podnositelja zahtjeva kao neosnovanu i utvrdio da je pobijana presuda u skladu sa zakonom i propisanim postupkom. Ta je presuda dostavljena

odvjetniku podnositelja zahtjeva. Datum poštanskog žiga na omotnici bio je 11. listopada 2004.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

A. Kratak prikaz sustava sudova Turske

20. Pravosudni sustav Turske podijeljen je na tri kategorije: redovne sudove, koji uključuju građanske i kaznene sudove; upravne sudove i vojne sudove. Te su, pak, kategorije dalje podijeljene prema materiji o kojoj je riječ. Svaki od tih triju ogranaka sudova ima svoj vlastiti Vrhovni sud: Kasacijski sud za redovne sudove, Vrhovni upravni sud za upravne sudove i Vojni kasacijski sud i Vrhovni vojni upravni sud za vojna pitanja.

21. Na temelju odredbi članka 157. Ustava, Vrhovni vojni upravni sud tijelo je koje u prvom i posljednjem stupnju sudski ispituje sporove koji proizlaze iz upravnih odluka i akata koji se odnose na vojno osoblje ili vojnu službu, čak i kada potječu od nevojnih tijela. Kad se spor odnosi na obveznu vojnu službu, zainteresirana stranka ne mora biti pripadnik vojske.

22. Poseban sud pod nazivom Sud za sporove o nadležnosti ima ovlast rješavati sukobe do kojih može doći između redovnih, upravnih i vojnih sudova u vezi s njihovom nadležnošću i odlukama (članak 158. Ustava).

B. Mjerodavno domaće pravo

23. Članak 21. Zakona br. 3713¹ od 12. travnja 1991. (Zakon o borbi protiv terorizma) glasi kako slijedi:

„Odredbe Zakona br. 2330 o novčanoj naknadi i pravima na mjesečnu mirovinu primjenjuju se na zaposlenike u javnom sektoru koji su ranjeni ili onesposobljeni, ili su umrli ili su ubijeni kao posljedica terorističkih činova, tijekom obavljanja svojih dužnosti, unutar i izvan zemlje, ili, ako više nisu bili u aktivnoj službi, zbog svojih [bivših] dužnosti. ...”

24. Mjerodavne odredbe Zakona br. 2247 od 12. lipnja 1979. (koji je stupio na snagu 22. lipnja 1979.) o osnivanju i radu Suda za sporove o nadležnosti, glase kako slijedi:

---

1. Kako je izmijenjen i dopunjen Zakonom br. 5532 od 18. srpnja 2006., u kojem je upućivanje na „javne službenike” u prvom stavku zamijenjeno izrazom „zaposlenici u javnom sektoru”.

Članak 10.

„Sukob nadležnosti nastaje kada dotični glavni državni odvjetnik zatraži od Suda za sporove o nadležnosti da ispita pitanje nadležnosti nakon odbačaja prigovora o nenadležnosti u sporu pred redovnim, upravnim ili vojnim sudovima...”

Članak 17.

„Pozitivan sukob nadležnosti postoji kada se predmeti u kojima su stranke, predmet i razlog za podizanje tužbe isti podnesu dvjema različitim vrstama sudova, redovnom, upravnom ili vojnom, i svaki sud donese odluku kojom smatra da je nadležan ispitati predmet.”

Članak 24.

„Sukob između presuda postoji kada je ostvarivanje nekog prava onemogućeno zbog razlike između pravomoćnih odluka koje su donijela najmanje dva suda iz članka 1., pod uvjetom da se te odluke odnose na isti predmet i isti razlog za podizanje tužbe, ali ne i pitanja nadležnosti, i da je najmanje jedna od stranaka [u predmetu] ista...”

Članak 28.

„Sud za sporove o nadležnosti o svim zaključcima koje donese u svojim odlukama odmah obavještava dotične razne glavne državne odvjetnike, sud koji mu je podnio zahtjev za rješavanje sukoba nadležnosti, sud ili sudove koji čekaju njegovu odluku te osobe ili tijela koji su zatražili rješenje sukoba. Dotični sudovi, kao i sve dotične vlasti, tijela i osobe, moraju se pridržavati odluka Suda za sporove o nadležnosti i primijeniti ih bez odgode.”

Članak 29.

„Odluke odjela i suda u punom sastavu pravomoćne su. Načelne odluke i odluke odjela koje predsjednik ocijeni relevantnima objavljuju se u Službenom listu.”

Članak 30.

„Sukobi između odluka odjela Suda za sporove o nadležnosti rješavaju se načelnim odlukama suda u punom sastavu ... načelne odluke o pitanjima nadležnosti obvezujuće su za Sud za sporove o nadležnosti i sva pravosudna tijela; načelne odluke o biti donesene u slučajevima proturječnih presuda obvezujuće su samo za Sud za sporove o nadležnosti.”

C. Mjerodavna domaća sudska praksa i praksa

1. Presude redovnih upravnih sudova i Vrhovnog vojnog upravnog suda

25. Osim tužbe koju su podnijeli podnositelji zahtjeva, sedamnaest tužbi na temelju Zakona br. 3713 pred domaćim su upravnim sudovima podnijele obitelji žrtava zrakoplovne nesreće od 16. svibnja 2001. nakon što je Turski zavod za mirovinsko osiguranje odbacio njihove zahtjeve.

U četrnaest predmeta, od kojih su se četiri odnosila na bliske srodnike članova posade zrakoplova, žalbe je ispitivao Upravni sud u Ankari, koji je presudio u korist obitelji žrtava. Dana 19. lipnja 2002. (odluka E.2002/87, K.2002/870), 22. siječnja 2003. (odluka E.2002/1059, K.2003/27), 31. ožujka 2003. (odluka E.2003/148, K.2003/522) i 26. lipnja 2003. (odluke E.2002/100, K.2003/1073 i E.2002/101, K.2003/1053), 19. listopada 2004. (odluke E.2004/3051, K.2004/1535 i E.2004/3055, K.2004/1536), 6. i 14. listopada 2005. (odluke E.2005/1973, K.2005/1424 i E.2005/1743, K.2005/1011), 8. i 29. ožujka 2006. (odluke E.2006/653, K.2006/594 i E.2006/678, K.2006/551), 27. rujna 2007. (E.2007/764, K.2007/1849) i 29. i 30. siječnja 2008. (E.2008/82, K.2008/184 i E.2007/1491, K.2008/135), različita vijeća Upravnog suda u Ankari (1., 2., 3., 4., 5., 6., 8., 10. i 11. vijeće) donijela su presude u kojima su potvrdila da okolnosti zrakoplovne nesreće spadaju u područje primjene Zakona br. 3713.

26. Konkretno, dana 22. siječnja 2003. (odluka E.2002/1059, K.2003/27), kao odgovor na žalbu radi poništenja odluke zavoda za mirovinsko osiguranje o odbijanju zahtjeva roditelja preminulog pilota za primanje dopunske mirovine predviđene Zakonom br. 3713, 10. vijeće Upravnog suda u Ankari donijelo je presudu koja je uključivala sljedeće odlomke:

„... Nakon uvida u spis, [proizlazi] da je ... sin tužitelja bio pilot zrakoplova ... čiji je posao bio prevesti posebne postrojbe u misiji protiv separatističke terorističke organizacije PKK, zajedno s njihovim oružjem i opremom, u zonu djelovanja i odvesti postrojbe koje napuštaju tu zonu natrag u njihove jedinice. ... Poginuo je 16. svibnja 2001. kada se njegov zrakoplov srušio tijekom te misije. Nakon nesreće podnositeljima zahtjeva priznato je pravo na mjesečnu vojnu invalidsku mirovinu na temelju članka 64. Zakona br. 5434 ... S obzirom na to da je smrtno stradavanje njihova sina spadalo u područje primjene Zakona br. 3713, podnijeli su zahtjev za mjesečnu mirovinu na temelju tog zakona ... Ovu su tužbu podnijeli nakon što su vlasti odbile taj zahtjev ...

Iz ispitivanja ... gore navedenih zakonskih odredbi i spisa proizlazi da je sin tužitelja poginuo 16. svibnja 2001., kada se srušio zrakoplov u kojem je vraćao postrojbe iz misije u borbi protiv terorizma. Predmetna misija očito je bila dio borbe protiv terorizma ... stoga se pobijani upravni akt mora poništiti...”

27. Svaki put kada mu je podnesena žalba protiv gore navedenih presuda Upravnog suda u Ankari, Vrhovni upravni sud potvrdio je pristup prvostupanjskog suda (odluke E.2002/4268, K.2005/333; E.2003/1775,

K.2005/5476; E.2003/3110, K.2006/843; E.2003/3860, K.2004/4655; E.2003/3856, K.2004/4656; E.2005/2298, K.2007/8147; E.2005/1399, K.2007/6047; E.2006/1352, K.2009/7096; E.2006/1802, K.2009/7096; E.2007/2275, K.2009/8317; E.2006/9775, K.2009/7138; E.2008/715, K.2010/3868; E.2008/7839, K.2010/3870).

28. Dana 28. ožujka 2003., pozivajući se na odluku Suda za sporove o nadležnosti od 14. svibnja 2001. (E.2000/77, K.2001/22 – vidi stavak 31. ove presude), 5. vijeće Upravnog suda u Ankari presudilo je da nije nadležno za ispitivanje žalbe koju je obitelj narednika koji je poginuo u istoj zrakoplovnoj nesreći podnijela radi poništenja odluke zavoda za mirovinsko osiguranje kojom je odbačen njihov zahtjev za mjesečnu mirovinu na temelju Zakona br. 3713 (odluka E.2002/754, K.2003/346). Predmet je podnesen Vrhovnom vojnom upravnom sudom, koji je presudom od 13. svibnja 2004. odbio žalbu utvrdivši da pokojnik nije bio žrtva terorizma (odluka E.2003/14, K.2004/754). Dana 30. rujna 2004. odbio je naknadnu žalbu protiv te presude (odluka E.2004/1199, K.2004/1480).

29. Dana 2. listopada 2009. udovica pokojnika podnijela je zavodu za mirovinsko osiguranje još jedan zahtjev za mjesečnu mirovinu predviđenu Zakonom br. 3713, u svoje ime i u ime svojega sina. Zahtjev je odbačen te je podnesena žalba 5. vijeću Upravnog suda u Ankari koju je taj sud odbacio 11. ožujka 2010. utvrdivši da nije nadležan (E.2009/1631, K.2001/343)¹. U obrazloženju se pozvao na presudu Suda za sporove o nadležnosti od 11. prosinca 2006. (E.2006/246, K.2006/236 – vidi stavak 32. ove presude).

2. Presude Suda za sporove o nadležnosti

30. Dana 22. veljače 1999., kao odgovor na zahtjev za rješavanje sukoba između rješenja koja su usvojili redovni upravni sudovi i Vrhovni vojni upravni sud, koji su došli do različitih zaključaka u predmetu koji se odnosi na slična činjenična i pravna pitanja, Sud za sporove o nadležnosti donio je odluku (E.1998/75, K.1999/4) koja je uključivala sljedeće obrazloženje:

„Prvim stavkom članka 24. Zakona br. 2247 o osnivanju i radu Suda za sporove o nadležnosti, kako je izmijenjen i dopunjen Zakonom br. 2592, propisano je kako slijedi: 'Sukob između presuda postoji kada je ostvarivanje nekog prava onemogućeno zbog razlike između pravomoćnih odluka koje su donijela najmanje dva suda iz članka 1., pod uvjetom da se te odluke odnose na isti predmet i isti razlog za podizanje tužbe, ali ne i pitanja nadležnosti, i da je najmanje jedna od stranaka [u predmetu] ista.

Na temelju te odredbe, da bi postojao sukob između presuda, svi uvjeti navedeni u nastavku moraju biti kumulativno ispunjeni: (a) odluke iz kojih sukob proizlazi moraju donijeti najmanje dva [različita] suda iz redova, vojnih ili upravnih sudova; (b) bit stvari, razlog za podizanje tužbe i najmanje jedna od stranaka moraju biti isti; (c) dvije odluke moraju biti pravomoćne; (d) odlukama mora biti odlučeno o osnovanosti predmeta; i (e) razlike između odluka moraju onemogućavati ostvarivanje prava.

---

1. Čini se da je postupak još uvijek u tijeku.

Iz ispitivanja odluka između kojih navodno postoji sukob proizlazi da je riječ o presudama koje su donijeli redovni upravni sudovi i vojni upravni sud, u kojima su, objektivno, bit stvari i razlog za podizanje tužbe, iako se temelje na različitim materijalnim činjenicama, istovjetni i najmanje je jedna od stranaka (tuženo upravno tijelo) ista; predmetne presude postale su pravomoćne nakon iscrpljenog žalbenog postupka i u objema je odlučeno o osnovanosti. U tim okolnostima, utvrđeno je da su ispunjena prva četiri uvjeta za postojanje sukoba između presuda propisana člankom 24.

Kad je riječ o tome je li rezultat u ovom predmetu bio onemogućavanje ostvarivanja nekog prava ..., u situacijama u kojima je osobi onemogućeno da osigura ostvarivanje nekog prava zbog proturječnih presuda koje su donijela dva različita suda, člankom 24. Sudu za sporove o nadležnosti prepušteno je da riješi stvar...

... presuda upravnog suda kojom se poništava ranija odluka ne utječe na presudu Vrhovnog vojnog upravnog suda kojom se zahtjev odbija; tuženo upravno tijelo, koje je moralo poništiti mjeru u svjetlu presude upravnog suda u korist H. i F.G., nije dužno izvršiti tu presudu u odnosu na N.T. koja nije bila stranka u tom postupku. Budući da je tužba koju je podnijela N.T. odbijena, ne može se smatrati da N.T. ima neko pravo priznato sudskom odlukom.

... tužiteljica ne može tvrditi da ima neko pravo priznato sudskom odlukom pa njezin zahtjev mora biti odbijen na temelju članka 24. Zakona br. 2247 jer uvjet da je 'nemoguće izvršiti presudu' potreban da bi postojao sukob između presuda, nije ispunjen.

31. Dana 14. svibnja 2001. Sud za sporove o nadležnosti donio je odluku (br. E.2000/77, K.2001/22), čiji mjerodavni odlomci glase kako slijedi:

„... Sažetak: Zahtjev za poništenje odluke zavoda za mirovinsko osiguranje kojim se odbacuje zahtjev za invalidsku mirovinu ... koji je podnijela osoba koja je liječničkim nalazom proglašena nesposobnom za vojnu službu, a smatra da je njezin zdravstveni problem uzrokovalo služenje vojnog roka, stvar je koju treba riješiti Vrhovni vojni upravni sud.

...

Osnovanost: ... Na temelju članka 157. Ustava, Vrhovni vojni upravni sud, iako su ga osnovala nevojne vlasti, sud je nadležan u prvom i zadnjem stupnju za sudsko preispitivanje sporova koji proizlaze iz upravnih akata ili postupanja koji su povezani s vojnom službom i koji se odnose na vojno osoblje. Međutim, utvrđeno je da za sporove koji proizlaze iz vojnih obveza nije potrebno utvrditi je li dotična osoba bila pripadnik oružanih snaga. ... Da bi Vrhovni vojni upravni sud mogao ispitati neki predmet, pobijani upravni akt mora se odnositi na 'pripadnika oružanih snaga' i biti 'povezan s vojnom službom...!'

Da bi se utvrdilo je li upravni akt 'povezan s vojnom službom' i odlučilo koji je sud nadležan, mora se ispitati predmet akta. Ako je akt donesen u skladu s vojnim običajima, načelima i praksom, mora se smatrati da je povezan s vojnom službom ... Konkretnije, upravni akti povezani s vojnom službom oni su akti koji se odnose na sposobnosti ... vojnog osoblja, njihov stav i ponašanje, njihovu vojnu karijeru, njihova prava i obveze kao pripadnika vojske, svrhu vojne službe i specifičnosti mjesta na kojima služe. Nije bitno potječe li akt od nekog nevojnog tijela – Vrhovni vojni upravni

sud jest sud nadležan za ispitivanje predmeta [koji je pokrenuo] pripadnik oružanih snaga kojemu je uskraćena neka prednost.

... kad se pobijani upravni akt odnosi na pripadnika vojske i povezan je s vojnom službom, zadaća je Vrhovnog vojnog upravnog suda ispitati i riješiti spor.”

32. Dana 11. prosinca 2006. Sud za sporove o nadležnosti donio je odluku (E.2006/246, K.2006/236) u kojoj je odredio koji je sud nadležan za suđenje u sporovima koji se odnose na novčanu naknadu na temelju Zakona br. 3713. Mjerodavni odlomci glase kako slijedi:

„Činjenice: Sin tužitelja ... poginuo je 16. svibnja 2001. u nesreći u mjestu Malatya-Akçadağ-Güzyurdu kada se srušio zrakoplov za prijevoz postrojbi koji ga je prevezio iz Diyarbakira u Ankaru nakon misije u regiji u izvanrednom stanju ...

U postupku koji su pokrenuli tužitelji nakon odbijanja zavoda za mirovinsko osiguranje da im prizna pravo na mirovinu [iako] su tvrdili da je do smrtnog stradavanja došlo tijekom obavljanja dužnosti koje spadaju u područje primjene Zakona br. 2330 i 3713, 3. vijeće Upravnog suda u Ankari odbilo je zahtjev odlukom od 27. lipnja 2002. (E. 2001/1616, K. 2002/1095), smatrajući da ono što se dogodilo nije rezultat terorističkih činova. U žalbenom postupku, 11. odjel Vrhovnog upravnog suda, presudom od 30. siječnja 2003. (E: 2002/3971, K: 2003/495), poništio je odluku nižeg suda smatrajući da je sud trebao priznati tužitelju prava koja se uređuju Zakonima br. 2330 i 3713, s obzirom na to da se smrt njegova sina mogla pripisati terorističkim činovima. Predmet je vraćen nižem sudu, koji je ostao pri svojoj odluci, nakon čega su upravni odjeli Vrhovnog upravnog suda, zasjedajući na plenarnoj sjednici, potvrdili odluku 11. odjela Vrhovnog upravnog suda presudom od 1. travnja 2004. (E: 2003/774, K: 2004/409) i ponovno poništili odluku nižeg suda...

Iako su tužitelji podnijeli zahtjev ... tuženom upravnom tijelu za novčanu naknadu nakon što je Vrhovni upravni sud, zasjedajući na plenarnoj sjednici, potvrdio da smrtno stradavanje njihova sina spada u područje primjene Zakona br. 2330 i 3713, nisu dobili nikakav odgovor.

... dana 25. srpnja 2005. zainteresirane stranke podnijele su žalbu redovnim upravnim sudovima radi poništenja implicitnog odbacivanja od strane upravnog tijela... Tuženo upravno tijelo podnijelo je prigovor zbog nenadležnosti navodeći da je Vrhovni vojni upravni sud nadležan... Odlukom od 2. ožujka 2006. Upravni sud u Ankari odbio je taj prigovor i to tijelo proglasio nadležnim. ... Tuženo upravno tijelo podnijelo je zahtjev za rješavanje pitanja nadležnosti...

Glavni državni odvjetnik pri Vrhovnom vojnom upravnom sudu ... smatra da je spor ... u nadležnosti Vrhovnog vojnog upravnog suda te da odluku 4. vijeća Upravnog suda u Ankari o nadležnosti treba poništiti... Glavni državni odvjetnik pri Vrhovnom upravnom sudu ... tvrdi da je spor ... stvar za koju su nadležni redovni upravni sudovi...

... [u mjeri u kojoj je], kada je ispitivao je li do smrtnog stradavanja sina tužitelja, vojnika, došlo jer je bio žrtva terorističkih činova u smislu Zakona br. 3713 ili tijekom obavljanja dužnosti obuhvaćenih Zakonom br. 2330 ili kao rezultat takvih dužnosti, ili, kao u ovom predmetu ... kada je preispitivao mjeru [odbacivanja], odbor za novčane naknade uzeo u obzir vojne sposobnosti vojnika ..., njegovo ponašanje ..., njegovu vojnu karijeru, njegova prava i dužnosti kao vojnika, svrhu vojne službe, specifičnosti

mjesta vojnih misija te vojne propise i običaje; i [u mjeri u kojoj je] u ovom predmetu ispunjen uvjet da upravni akt mora biti povezan s vojnom službom, Vrhovni vojni upravni sud nadležan je za stvari iz koje spor proizlazi...”

III. KOMPARATIVNO PRAVO

33. U nekim europskim zemljama postoji samo jedan Vrhovni sud. Taj pristup nalazimo u zemljama u kojima se primjenjuje „običajno pravo”, kao što su Cipar, Irska i Ujedinjeno Kraljevstvo, ali i u Albaniji, Azerbajdžanu, Hrvatskoj, Danskoj, Estoniji, Gruziji, Mađarskoj, Islandu, Latviji, Moldaviji, Norveškoj, Rumunjskoj, San Marinu, Srbiji, Slovačkoj i Švicarskoj. Druge zemlje, kao što su Njemačka, Austrija, Belgija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Finska, Francuska, Italija, Litva, Luksemburg, „Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija”, Monako, Nizozemska, Poljska, Portugal, Češka Republika, Švedska i Ukrajina, imaju dva vrhovna suda ili više.

34. U mnogima od tih zemalja zakonom nisu predviđena nikakva sredstva za rješavanje mogućih sukoba u sudskoj praksi između vrhovnih sudova, već samo sredstva za rješavanje mogućih sukoba nadležnosti. Tijelo nadležno za rješavanje takvih sukoba može biti sud ili odjel suda koji je za to posebno ovlašten (Francuska, Luksemburg, Bugarska, Litva, Češka Republika). U Italiji je zakonom ta ovlast dodijeljena Kasacijskom sudu; u Austriji i Andori Ustavnom sudu, a u Monaku Vrhovnom sudu. U Poljskoj ne postoji pravosudno tijelo nadležno za rješavanje sukoba nadležnosti. Na kraju, samo mali broj zemalja ima sudove zadužene za rješavanje sukoba u sudskoj praksi između vrhovnih sudova (Njemačka, Ukrajina i Grčka). U Bugarskoj je zakonodavstvom predviđen *a posteriori* način rješavanja sukoba.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE

35. Podnositelji zahtjeva naveli su da je postupak pred domaćim sudovima bio nepošten i da je mogućnost da ista činjenica dovede do različitih pravnih ocjena od jednog do drugog suda u suprotnosti s načelima jednakosti pred zakonom i dosljednosti zakona. Ustvrdili su da su obitelji žrtava koje su poginule u istoj zrakoplovnoj nesreći kao i njihov sin podnijele zahtjeve slične njihovom zahtjevu i bile uspješne u svojim predmetima pred redovnim upravnim sudovima.

36. Podnositelji zahtjeva pozvali su se na članak 6. stavak 1. Konvencije, čiji mjerodavni dijelovi glase kako slijedi:

„Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ... svatko ima pravo da ... sud pravično ... ispita njegov slučaj ...”

37. Sud primjećuje da su u svojem obrascu zahtjeva podnositelji, podredno, prigovorili i da turske vlasti nisu poduzele nikakve mjere protiv proizvođača zrakoplova koji se srušio. Budući da taj prigovor nije ponovljen pred Velikim vijećem, Veliko vijeće potvrđuje opći pristup koji je usvojilo vijeće (presuda vijeća, stavak 62.) i smatra da nema potrebe to pitanje odvojeno ispitati.

A. Presuda vijeća

38. Vijeće je smatralo da njegova zadaća nije usporediti različite odluke nacionalnih sudova, čak i ako su donesene u očigledno sličnim ili povezanim postupcima; vijeće mora poštovati neovisnost tih sudova. S obzirom na stajalište koje je zauzeo Sud za sporove o nadležnosti, koji je potvrdio nadležnost Vrhovnog vojnog upravnog suda, vijeće je nadalje smatralo da podnositelji ne mogu tvrditi da im je pravda uskraćena jer je njihov spora ispitao Vrhovni vojni upravni sud ili zbog zaključka do kojeg je došao taj sud. Prema tome, vijeće je utvrdilo da u okolnostima predmeta nije došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije (presuda vijeća, stavci 54. – 61.).

B. Tvrđnje stranaka

1. Podnositelji zahtjeva

39. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, nema sumnje da su Upravnom sudu u Ankari, Vrhovnom upravnom sudu i Vrhovnom vojnom upravnom sudu bili upućeni slični predmeti. U tim okolnostima, odluka Vrhovnog vojnog upravnog suda da ne prihvati njihov zahtjev na temelju Zakona br. 3713 predstavljala je proturječnu odluku jer je bila u suprotnosti s tumačenjem Upravnog suda u Ankari i Vrhovnog upravnog suda.

40. Podnositelji zahtjeva nadalje su tvrdili da je Vrhovni vojni upravni sud zanemario presude koje su donijeli redovni upravni sudovi u sličnim predmetima, iako mu je na njih skrenuta pozornost, te da je to bilo u suprotnosti s načelom jednakosti sadržanim u članku 10. turskog Ustava. Osim toga, podnositelji su tvrdili da razlika u tumačenju između dvaju vrhovnih sudova u istoj zemlji ne bi smjela za posljedicu imati lišavanje određenih građana njihovih prava. S tim u vezi ponovili su svoju tvrdnju da je zbog razlike u tumačenju između redovnih upravnih sudova i vojnog upravnog suda nepovratno povrijeđeno načelo dosljednosti zakona.

41. Nadalje su tvrdili da to proturječno tumačenje narušava i načelo pravne sigurnosti, kao i opća pravna načela. U tom pogledu podnositelji su osporili zaključke vijeća, koje je, iako je različito tumačenje istih zakonskih

odredbi smatralo vrijednim žaljenja, utvrdilo da to samo po sebi nije dovoljno da naruši načelo pravne sigurnosti.

42. Konačno, podnositelji zahtjeva osporili su odluku 4. vijeća Upravnog suda u Ankari da ono nije nadležno u njihovu predmetu dok su druga vijeća tog suda smatrala da jesu nadležna. S tim u vezi prigovorili su da 4. vijeće nije izvelo nikakav zaključak iz te činjenice u pogledu članka 6. Konvencije.

2. Vlada

43. Vlada je tvrdila da, s obzirom na načelo neovisnosti sudova, odluke jednog suda nemaju obvezujući učinak na druge sudove koji pripadaju istoj ili različitim nadležnostima. Samo su odluke vrhovnih sudova obvezujuće za niže sudove unutar hijerarhijskog poretka iste nadležnosti. Stoga različite odluke redovnih upravnih sudova nemaju obvezujući učinak ni na druge redovne upravne sudove ni, transverzalno, na Vrhovni vojni upravni sud.

44. Nadalje, Vlada je ustvrdila da se odluka 4. vijeća Upravnog suda u Ankari, da nije nadležno ispitati podnositeljev predmet, ne može smatrati proizvoljnom. Odluka je donesena u skladu s kriterijima utvrđenima u presudi Suda za sporove o nadležnosti od 14. svibnja 2001., na koju se pozivalo i u kojoj je uzeta u obzir veza s vojnom službom kako bi se utvrdilo da je nadležan Vrhovni vojni upravni sud. Vlada je potvrdila i da se ni odluka Vrhovnog vojnog upravnog suda ne može smatrati proizvoljnom jer u skladu s odredbama članka 21. Zakona br. 3713: uzrok pada zrakoplova nije bio teroristički napad.

45. Vlada je ustvrdila da se, u svjetlu zakonskih odredbi koje se odnose na Zakon o Sudu za sporove o nadležnosti, činjenice ovog predmeta ne odnose na sukob nadležnosti ili proturječne odluke. Tvrdila je da nema nejasnoća ili nesigurnosti u pogledu toga koji je sud bio nadležan suditi u predmetu podnositelja zahtjeva i da je domaći zakon po tom pitanju vrlo jasan. U članku 157. Ustava (vidi stavak 21. gore) navedeno je da je Vrhovni vojni upravni sud tijelo koje sudski ispituje sporove koji se odnose na vojno osoblje ili vojnu službu, a ta je odredba Ustava preuzeta u članku 20. Zakona o Vrhovnom vojnom upravnom sudu. U presudama od 14. svibnja 2001. i 11. prosinca 2006. (vidi stavke 31. i 32. ove presude) i Sud za sporove o nadležnosti potvrdio je taj pristup. Pravo podnositelja zahtjeva na sud stoga nije bilo ograničeno nikakvom nejasnoćom ili nesigurnošću.

46. Vlada je nadalje tvrdila da nije otvoreno nikakvo pitanje proturječnih tumačenja zakona u ovom predmetu. Pozivajući se na članak 24. Zakona o Sudu za sporove o nadležnosti (vidi stavak 24. ove presude) i na presudu Suda za sporove o nadležnosti od 22. veljače 1999. (vidi stavak 30. ove presude), ustvrdila je da do rješavanja proturječnih odluka sudova u različitim nadležnostima dolazi samo u iznimnim situacijama kada postane nemoguće ostvariti neko pravo utvrđeno sudskom odlukom. Prekoračenje granica te iznimne okolnosti predstavljalo bi nezakonito miješanje u neovisnost sudova u različitim nadležnostima, od kojih svaki ima vlastiti mehanizam

preispitivanja za rješavanje sukoba između presuda. Vlada se s tim u vezi pozvala na predmet *Karakaya protiv Turske* ((odl.), br. 30100/06, 25. siječnja 2011.).

47. Vlada je prihvatila da postoje različita tumačenja među sudovima u različitim nadležnostima, ali je tvrdila da je pravi sud presudio protiv podnositelja zahtjeva. Ustrojstvo turskih sudova u različita područja nadležnosti predstavlja pitanje sudske organizacije. Način na koji visoke ugovorne stranke organiziraju svoje pravosudne sustave i nadležnost svojih sudova spada u slobodu procjene država. Prema tvrdnji Vlade, ako bi jedan sud koji je nadležan u nekoj stvari donio odluku koja se razlikuje od odluke suda koji nije nadležan, bilo bi nepošteno ustrajati u tome da bi druga odluka trebala imati prednost.

48. Konačno, Vlada je smatrala da je ovaj predmet jedinstven i da se razlikuje od drugih predmeta koji se odnose na proturječnu sudsku praksu koje je Sud morao ispitati u prošlosti te da stoga ne postoji primjenjiv presedan. Navela je i da nepovoljna sudska odluka ne znači da postoji nedostatak pravne sigurnosti u primjeni zakona.

C. Ocjena suda

1. Opća načela

49. Sud na početku ponavlja da njegova zadaća nije zamijeniti domaće sudove. Ponajprije je na nacionalnim vlastima, posebice sudovima, da rješavaju probleme tumačenja domaćeg zakonodavstva (vidi *Brualla Gómez de la Torre protiv Španjolske*, 19. prosinca 1997., stavak 31., *Izvjешća o presudama i odlukama* 1997-VIII; *Waite i Kennedy protiv Njemačke* [VV], br. 26083/94, stavak 54, ECHR 1999-I; i *Saez Maeso protiv Španjolske*, br. 77837/01, stavak 22., 9. studenoga 2004.). Njegova je uloga utvrditi jesu li učinci takvog tumačenja spojivi s Konvencijom (vidi *Kuchoglu protiv Bugarske*, br. 48191/99, stavak 50., 10. svibnja 2007., i *Işyar protiv Bugarske*, br. 391/03, stavak 48., 20. studenoga 2008.).

50. S obzirom na prethodno navedeno, osim u slučaju očigledne proizvoljnosti, uloga Suda nije dovesti u pitanje tumačenje domaćeg prava od strane nacionalnih sudova (vidi, primjerice, *Ādamsons protiv Latvije*, br. 3669/03, stavak 118., 24. lipnja 2008.). Slično, o toj temi, u načelu nije dužnost Suda uspoređivati različite odluke nacionalnih sudova, čak i ako su donesene u očigledno sličnim postupcima; on mora poštovati neovisnost tih sudova (vidi *Engel i drugi protiv Nizozemske*, 8. lipnja 1976., stavak 103., Serija A br. 22; *Gregório de Andrade protiv Portugala*, br. 41537/02, stavak 36., 14. studenoga 2006.; i gore navedeni predmet *Ādamsons*, stavak 118.).

51. Sud je već priznao da je mogućnost donošenja proturječnih sudskih odluka svojstvena osobina svakog pravosudnog sustava utemeljenog na

mreži raspravnih i žalbenih sudova čija je nadležnost mjesno određena. Takve razlike mogu nastati i unutar istog suda. To se samo po sebi ne može smatrati protivnim Konvenciji (vidi *Santos Pinto protiv Portugala*, br. 39005/04, stavak 41., 20. svibnja 2008.).

52. Sud je u više navrata bio pozvan ispitati predmete koji se odnose na proturječne sudske odluke (vidi, među drugim izvorima prava, *Zielinski i Pradal i Gonzalez i drugi protiv Francuske* [VV], br. 24846/94 i 34165/96 to 34173/96, ECHR 1999-VII; *Păduraru protiv Rumunjske*, br. 63252/00, ECHR 2005-XII (izvadci); *Beian protiv Rumunjske (br. 1)*, br. 30658/05, ECHR 2007-XIII (izvadci); i *Iordan Iordanov i drugi protiv Bugarske*, br. 23530/02, 2. srpnja 2009.) i stoga je imao priliku donijeti presudu o uvjetima u kojima su proturječne odluke domaćih vrhovnih sudova u suprotnosti s pretpostavkom poštenog suđenja sadržanom u članku 6. stavku 1. Konvencije (vidi *Perez Arias protiv Španjolske*, br. 32978/03, stavak 25., 28. lipnja 2007.; gore navedeni predmet *Beian (br. 1)*, stavci 34. – 40.; *Ştefan i Ştef protiv Rumunjske*, br. 24428/03 i 26977/03, stavci 33. – 36., 27. siječnja 2009.; gore navedeni predmet *Iordan Iordanov i drugi*, stavci 48. – 49.; i *Schwarzkopf i Taussik protiv Češke Republike* (odl.), br. 42162/02, 2. prosinca 2008.).

53. Sud je pritom objasnio kriterije za svoju ocjenu, koji uključuju utvrđivanje toga postoje li „duboke i dugotrajne razlike” u sudskoj praksi vrhovnog suda, je li domaćim pravom predviđen mehanizam za prevladavanje tih razlika, je li taj mehanizam primijenjen i, ako je primjenjivo, s kojim učinkom (vidi gore navedeni predmet *Iordan Iordanov i drugi*, stavci 49. – 50.).

54. Sud je bio pozvan i donijeti presudu o proturječnim odlukama koje mogu biti donesene unutar jednog žalbenog suda (vidi *Tudor protiv Rumunjske*, br. 21911/03, 24. ožujka 2009.) ili od strane različitih okružnih sudova koji odlučuju u posljednjem stupnju (vidi *Ştefănică i drugi protiv Rumunjske*, br. 38155/02, 2. studenoga 2010.). Osim „duboke i dugotrajne” prirode spornih razlika, smatralo se da do povrede prava na pošteno suđenje dovode i pravna nesigurnost koja proizlazi iz nedosljednosti u praksi dotičnih sudova te nepostojanje mehanizma za rješavanje proturječnih odluka (vidi gore navedeni predmet *Tudor*, stavci 30. – 32., i gore navedeni predmet *Ştefănică i drugi*, stavci 37. – 38.).

55. U tom pogledu, Sud je u više navrata naglasio važnost uspostavljanja mehanizama kako bi se osigurala dosljednost postupanja i ujednačenost sudske prakse sudova (vidi gore navedeni predmet *Schwarzkopf i Taussik*). Isto tako, naveo je da je odgovornost država organizirati svoje pravne sustave na način da se izbjegne donošenje neusklađenih presuda (vidi *Vrioni i drugi protiv Albanije*, br. 2141/03, stavak 58., 24. ožujka 2009.; *Mullai i drugi protiv Albanije*, br. 9074/07, stavak 86., 23. ožujka 2010.; i *Brezovec protiv Hrvatske*, br. 13488/07, stavak 66., 29. ožujka 2011.).

56. Njegova ocjena okolnosti koje su mu podnesene na ispitivanje uvijek se temeljila na načelu pravne sigurnosti koje je implicitno u svim člancima Konvencije i predstavlja jedan od temeljnih aspekata vladavine prava (vidi, među drugim izvorima prava, gore navedeni predmet *Beian (br. 1)*, stavak 39.; gore navedeni predmet *Iordan Iordanov i drugi*, stavak 47.; i gore navedeni predmet *Ştefănică i drugi*, stavak 31.). Doista, nesigurnost, pravna, upravna ili ona koja proizlazi iz prakse koju primjenjuju vlasti, čimbenik je koji se mora uzeti u obzir pri ispitivanju postupanja države (vidi gore navedeni predmet *Păduraru*, stavak 92.; gore navedeni predmet *Beian (br. 1)*, stavak 33.; i gore navedeni predmet *Ştefănică i drugi*, stavak 32.).

57. U tom pogledu Sud ponavlja i da se pravo na pošteno suđenje mora tumačiti u svjetlu preambule Konvenciji, u kojoj se navodi da je vladavina prava dio zajedničkog nasljeđa država ugovornica, a jedan od temeljnih aspekata vladavine jest prava načelo pravne sigurnosti (vidi *Brumărescu protiv Rumunjske* [VV], br. 28342/95, stavak 61., ECHR 1999-VII), kojim se, *inter alia*, jamči određena stabilnost u pravnim situacijama i pridonosi se povjerenju javnosti u sudove (vidi, *mutatis mutandis*, gore navedeni predmet *Ştefănică i drugi*, stavak 38.). S druge strane, postojanje proturječnih sudskih odluka može stvoriti stanje pravne nesigurnosti koje može umanjiti povjerenje javnosti u pravosudni sustav, a takvo je povjerenje očito jedna od bitnih sastavnica države koja se temelji na vladavini prava (vidi gore navedeni predmet *Păduraru*, stavak 98.; *Vinčić i drugi protiv Srbije*, br. 44698/06 i drugi, stavak 56., 1. prosinca 2009.; i gore navedeni predmet *Ştefănică i drugi*, stavak 38.).

58. Međutim, Sud naglašava da pretpostavke pravne sigurnosti i zaštite legitimnog povjerenja javnosti ne jamče pravo na dosljednost sudske prakse (vidi *Unédic protiv Francuske*, br. 20153/04, stavak 74., 18. prosinca 2008.). Razvoj sudske prakse nije sam po sebi u suprotnosti s pravilnim djelovanjem pravosudnog sustava jer bi nepostojanje dinamičkog i razvojnog pristupa moglo spriječiti svaku reformu ili poboljšanje (vidi *Atanasovski protiv Bivše Jugoslavenske Republike Makedonije*, br. 36815/03, stavak 38., 14. siječnja 2010.).

2. Primjena navedenih načela na ovaj predmet

(a) Uvodne napomene

59. Sud na početku primjećuje da se ovaj predmet razlikuje od predmeta koje je imao priliku ispitati u prošlosti po tome što ovdje nije riječ o proturječnim odlukama u sudskoj praksi sudova kojima je konačno nadređen isti sud unutar iste grane pravosudnog sustava, već o navodnim razlikama između presuda dviju hijerarhijski nepovezanih, različitih i neovisnih vrsta sudova.

60. U tim okolnostima, Sud smatra da se kriteriji i načela razvijeni u gore navedenoj sudskoj praksi, jer su formulirani u bitno drukčijem kontekstu od

ovog predmeta, ne mogu kao takvi prenijeti na ovaj predmet, koji, iako se odnosi na vrstu prigovora o kojem je Sud već imao priliku odlučivati, ipak otvara novo pravno pitanje. Međutim, oni mu mogu poslužiti kao smjernice u ocjeni okolnosti ovog predmeta. Sud će stoga prvo razmotriti jesu li u ovom predmetu postojale proturječne sudske odluke; ako jesu, zatim će ispitati jesu li, u svjetlu posebnih okolnosti ovog predmeta, te proturječne odluke predstavljale povredu članka 6. stavka 1. Konvencije.

(b) Jesu li postojale proturječne odluke?

61. Sud ponavlja da se ne može smatrati da zbog različitog postupanja u odnosu na dva spora dolazi do proturječne sudske prakse kada je to opravdano razlikom u konkretnom činjeničnom stanju (vidi *Erol Uçar protiv Turske* (odl.), br. 12960/05, 29. rujna 2009.). U ovom predmetu iz dokaza podnesenih Sudu proizlazi da razlika kojoj podnositelji prigovaraju nije u činjeničnim utvrđenjima koje su ispitali različiti domaći sudovi, a koje su bile istovjetne, već u primjeni materijalnog prava i posljedičnoj *res judicata*.

62. U tom pogledu, Sud ističe da su stranke dostavile nekoliko odluka nacionalnih sudova koje se odnose na obitelji vojnika koji su poginuli u istoj zrakoplovnoj nesreći kao i sin podnositelja zahtjeva. Pročitavši te odluke, Sud prije svega primjećuje da dotični vojnici spadaju u dvije kategorije: vojnike čija je misija bila boriti se protiv terorizma i vojnike koji su bili članovi posade zrakoplova (vidi stavke 17. i 25. – 26. ove presude).

63. Nadalje primjećuje da su se različiti predmeti pokrenuti pred redovnim upravnim sudovima na koje se podnositelji pozivaju u svojim tvrdnjama odnosili na žalbe obitelji žrtava nesreće o kojoj je riječ protiv odluke turskog Zavoda za mirovinsko osiguranje o odbacivanju, *inter alia*, njihovih zahtjeva za mirovinu na temelju Zakona br. 3713.

64. Na kraju, Sud na temelju materijala u spisu primjećuje da su četrnaest predmeta koje su pokrenule obitelji žrtava meritorno ispitali redovni upravni sudovi, koji su utvrdili uzročno-posljedičnu vezu između pada zrakoplova i borbe protiv terorizma, što je *sine qua non* uvjet za stjecanje prava iz članka 21. Zakona br. 3713, a da nisu pravili nikakvu razliku u pogledu vrste dužnosti koje su obavljali preminuli vojnici (vidi stavke 25. – 26. ove presude).

65. Redovni upravni sudovi stoga su presudili u korist tužitelja; njihovo tumačenje uvjeta primjene Zakona br. 3713 razlikovalo se od tumačenja Vrhovnog vojnog upravnog suda koji, u predmetu podnositelja zahtjeva, nije utvrdio takvu uzročno-posljedičnu vezu te je odbio njihov zahtjev za poništenje odluke Zavoda za mirovinsko osiguranje (vidi stavak 16. ove presude).

66. Ta razlika u tumačenju rezultirala je različitim pravnim postupanjem dvaju vrsta sudova u dvama bitno sličnim predmetima. Tako su do dijametralno suprotnih zaključaka došli redovni upravni sudovi (Upravni sud u Ankari i Vrhovni upravni sud) i Vrhovni vojni upravni sud. Vlada je,

nadalje, prihvatila postojanje tih različitih tumačenja (vidi stavak 47. ove presude). Ovdje vrijedi napomenuti da se u odluci koju je donio Vrhovni vojni upravni sud u predmetu podnositelja zahtjeva ne spominju nikakve razlike na temelju kojih bi se njihov predmet mogao razlikovati od predmeta koje su ispitali redovni upravni sudovi (vidi stavak 16. ove presude).

67. Stoga je jasno da je Sud suočen s vrlo rijetkim slučajem u kojem su okolnosti i posljedice istog događaja, pada zrakoplova, domaći sudovi različito tumačili. Ipak, ne treba zaboraviti da puko utvrđenje sukoba u sudskoj praksi nije samo po sebi dovoljno da dovede do utvrđenja povrede članka 6. Konvencije. Sud mora odvagnuti utjecaj proturječne sudske prakse u smislu načela poštenog suđenja i, osobito, u odnosu na mjerilo načela pravne sigurnosti.

(c) Jesu li proturječne odluke dovele do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije?

68. Prije svega, Sud primjećuje da je pitanje proturječnih odluka u okolnostima ovog predmeta povezano sa samom organizacijskom strukturom turskog sustava sudova, u kojem redovni upravni sudovi opće nadležnosti postoje uz vojni upravni sud posebne nadležnosti (vidi stavke 20. – 21. i 45. ove presude). Međutim, to je samo jedan od primjera raznolikosti pravnih sustava koji postoje u Europi, a zadaća Suda nije standardizirati ih (vidi, *mutatis mutandis*, *Taxquet protiv Belgije* [VV], br. 926/05, stavak 83., 16. studenoga 2010.).

69. Nadalje, u predmetima koji proizlaze iz pojedinačnih zahtjeva, zadaća Suda nije preispitati mjerodavno zakonodavstvo ili spornu praksu u teoriji. Umjesto toga, mora se ograničiti, koliko je to moguće, a da ne zanemari opći kontekst, na ispitivanje pitanja otvorenih u predmetu koji je pred njim pokrenut (vidi, među drugim izvorima prava, *N.C. protiv Italije* [VV], br. 24952/94, stavak 56., ECHR 2002–X, i gore navedeni predmet *Taxquet*, stavak 83.).

70. Stoga ovdje zadaća Suda nije preispitati, *in abstracto*, usklađenost turskog sustava sudova, u kojem postoje dvije različite vrste upravnih sudova, s Konvencijom, već utvrditi, *in concreto*, učinak posljedičnog sukoba u sudskoj praksi na pravo na pošteno suđenje sadržano u članku 6. stavku 1. Konvencije (vidi, primjerice i *mutatis mutandis*, *Padovani protiv Italije*, 26. veljače 1993., stavak 24., Serija A br. 257-B).

71. Sud, prije svega, primjećuje da su pobijane proturječne sudske odluke koje se odnose na tumačenje članka 21. Zakona br. 3713 bile rezultat istovremenog postupanja redovnih upravnih sudova i Vrhovnog vojnog upravnog suda u predmetima u kojima je u biti otvoreno isto pitanje (vidi stavke 62. – 66. ove presude). Iz toga proizlazi sukob nadležnosti između tih dvaju vrsta sudova koji su bili pozvani usporedno presuditi o istom pravnom pitanju.

72. Sud se stoga slaže s utvrđenjem vijeća da proturječne odluke kojima podnositelji prigovaraju proizlaze iz činjenice da ti različiti sudovi nisu poštovali granice svojih nadležnosti (vidi presudu vijeća, stavak 57.).

73. Ipak, u svjetlu Vladinih tvrdnji da nema nikakve sumnje da je Vrhovni vojni upravni sud bio nadležan u predmetu o kojem je riječ (vidi stavak 45. ove presude), Sud primjećuje da je Sud za sporove o nadležnosti, uspostavljen, *inter alia*, radi rješavanja sukoba nadležnosti između redovnih, upravnih i vojnih sudova (vidi stavke 22. i 24. ove presude), imao priliku odlučivati o pitanju područja nadležnosti redovnih upravnih sudova i Vrhovnog vojnog upravnog suda.

74. Tako je presudio da je Vrhovni vojni upravni sud nadležan u predmetima koji se odnose na vojne mirovine ili naknade (vidi stavke 31. – 32. ove presude). Doista, kada se 4. vijeće Upravnog suda u Ankari proglasilo nenadležnim u odnosu na tužbu koju su podnijeli podnositelji i utvrdilo da je ta tužba stvar za koju je nadležan Vrhovni vojni upravni sud (vidi stavak 14. ove presude), pozvalo se na presudu Suda za sporove o nadležnosti od 14. svibnja 2001. (vidi stavak 31. ove presude).

75. Vijeće je u vezi s tim utvrdilo da je postupanje Suda za sporove o nadležnosti pridonijelo rješavanju razlika između stajališta redovnih upravnih sudova i vojnog upravnog suda u pogledu njihovih područja nadležnosti, čime je načelno okončano postupanje redovnih upravnih sudova u području koje je u nadležnosti vojnog upravnog suda (vidi presudu vijeća, stavci 57. – 58.).

76. Međutim, Veliko vijeće ne slaže se s tim zaključcima. Uzimajući u obzir dokaze koje su izvele stranke, primjećuje da su, unatoč postupanju Suda za sporove o nadležnosti i njegovoj odluci da je Vrhovni vojni upravni sud nadležan u dotičnoj vrsti predmeta, redovni upravni sudovi nastavili prihvaćati predmete slične predmetu podnositelja zahtjeva i odlučivati o njihovoj osnovanosti (vidi stavke 25. – 27. ove presude).

77. Prema objašnjenjima Vlade na raspravi pred Velikim vijećem, dok su „načelne odluke” Suda za sporove o nadležnosti koje se odnose na nadležnost obvezujuće, njegove ostale presude imaju samo vrijednost i autoritet presedana koji bi trebali poslužiti kao smjernice za domaće sudove u njihovim vijećanjima. Odluka je „načelna” kada se u njoj izrijekom i navodi da je „načelna“.

78. U ovom predmetu Sud primjećuje da presude Suda za sporove o nadležnosti na koje se Vlada pozvala (vidi stavke 44. – 45. ove presude) u prilog nadležnosti Vrhovnog vojnog upravnog suda nisu bile načelne odluke i da se nisu nametnule, pukom snagom argumenta, svim redovnim upravnim sudovima, koji su nastavili ispitivati, i dopuštati, tužbene zahtjeve slične zahtjevima podnositelja (vidi stavke 25. – 27. ove presude).

79. Ipak, i bez obzira na težinu koju su redovni upravni sudovi odlučili pridati presudama dotičnog Suda za sporove o nadležnosti, Sud naglašava da u svakom slučaju uloga Suda za sporove o nadležnosti nije rješavanje sukoba

u sudskoj praksi. Iako ima ovlast rješavati sukobe između presuda različitih sudova, to može učiniti samo u iznimnim situacijama kada su presude toliko nespojive da bi njihovo izvršenje dovelo do uskraćivanja pravde za dotičnu stranku (vidi stavke 24. i 30. ove presude), što je situacija do koje nije došlo u ovom predmetu. Njegovo postupanje stoga nema nikakvog utjecaja na prigovor koji su podnositelji zahtjeva podnijeli Sudu.

80. Sud ističe da je već naznačio da bi se sukobi u sudskoj praksi, nakon što se utvrde, u načelu trebali rješavati utvrđivanjem tumačenja kojega se treba pridržavati i usklađivanjem sudske prakse, putem mehanizama kojima su dodijeljene takve ovlasti (vidi, među brojnim drugim izvorima prava, gore navedeni predmet *Beian (br. 1)*, stavci 37. i 39.). Međutim, treba napomenuti da su ta načela utvrđena u predmetima u kojima su različita tumačenja koja je Sud morao ispitati nastala unutar iste grane pravosudnog sustava, u vezi sa zakonskim odredbama u odnosu na koje je Vrhovni sud mogao izvršavati svoje ovlasti ujednačavanja (vidi stavak 59. ove presude – vidi i, među drugim izvorima prava, gore navedeni predmet *Beian (br. 1)*, stavak 37., i gore navedeni predmet *Schwarzkopf i Taussik*).

81. Iako takva razmatranja vrijede kada se proturječne odluke pojave unutar određene hijerarhijske sudske strukture, ona se ne mogu prenijeti na ovaj predmet. Sud smatra da u domaćem pravnom kontekstu koji, kao u ovom predmetu, karakterizira postojanje nekoliko vrhovnih sudova koji ne podliježu nikakvoj zajedničkoj sudskoj hijerarhiji, ne može zahtijevati provedbu vertikalnog mehanizma preispitivanja pristupa koji su ti sudovi odlučili primijeniti. Postavljanje takvog zahtjeva nadilazilo bi pretpostavke poštenog suđenja sadržane u članku 6. stavku 1. Konvencije.

82. Štoviše, Sud ističe da nepostojanje zajedničkog regulatornog tijela koje dijele vrhovni sudovi, u ovom predmetu Vrhovni upravni sud i Vrhovni vojni upravni sud, koje može utvrditi tumačenje kojega bi se ti sudovi trebali pridržavati, nije specifičnost turskog pravosudnog sustava. Brojne europske države čiji pravosudni sustavi imaju dva ili više vrhovnih sudova nemaju takvo tijelo (vidi stavak 34. ove presude). Međutim, to se samo po sebi ne može smatrati povredom Konvencije.

83. Sud nadalje smatra da u pravosudnom sustavu kao što je turski, s nekoliko različitih grana sudova i u kojem nekoliko vrhovnih sudova zajedno postoji i od njih se zahtijeva da tumače zakon istovremeno i usporedno, ostvarivanje dosljednosti prava može potrajati te se razdoblja proturječne sudske prakse stoga mogu tolerirati, a da se ne naruši pravna sigurnost.

84. Budući da sudska praksa nije nepromjenjiva, već je, naprotiv, razvojna u biti, mišljenje je Suda da se ne može smatrati da načelo dobrog djelovanja pravosudnog sustava nameće strog zahtjev dosljednosti sudske prakse (vidi gore navedeni predmet *Unédic*, stavak 73., i gore navedeni predmet *Atanasovski*, stavak 38.). Međutim, dužnost je Suda osigurati poštovanje tog načela kada smatra da poštenost postupka ili vladavina prava zahtijevaju njegovu intervenciju kako bi prekinuo nesigurnost stvorenu

proturječnim presudama koje su donijeli različiti sudovi o jednom te istom pitanju. Pravnoj sigurnosti koja se time nastoji postići mora se ipak težiti uz poštovanje autonomije i neovisnosti domaćih sudova u donošenju odluka, u skladu s načelom supsidijarnosti koje je temelj sustava Konvencije.

85. S tim u vezi, Sud ponavlja da je tumačenje svojstveno radu pravosuđa. Koliko god je jasno napisana neka pravna odredba, postoji neizbježan element sudskog tumačenja (vidi, među drugim izvorima prava, *Başkaya i Okçuoğlu protiv Turske* [VV], br. 23536/94 i 24408/94, stavak 39., ECHR 1999-IV). Određivanje toga koji zakon primijeniti i u kojim uvjetima dio je tog individualiziranog pristupa zakonu.

86. To znači da dva suda, svaki u svom području nadležnosti, koji ispituju različite predmete lako mogu doći do različitih, ali ipak racionalnih i obrazloženih zaključaka u pogledu istog pravnog pitanja otvorenog na temelju sličnih činjeničnih okolnosti. Mora se prihvatiti da su razlike između pristupa sudova koje se stoga mogu pojaviti samo neizbježan ishod tog procesa tumačenja zakonskih odredbi i prilagođavanja tih odredbi materijalnim situacijama na koje se te odredbe trebaju odnositi.

87. Te se razlike mogu tolerirati kada se u domaćem pravnom sustavu mogu prevladati. U ovom predmetu, Sud smatra da dotični vrhovni sudovi, Vrhovni upravni sud i Vrhovni vojni upravni sud, imaju mogućnost sami riješiti razlike – bilo tako da odluče primijeniti isti pristup, bilo tako da poštuju granice svojih područja nadležnosti i suzdrže se od toga da oba postupaju u istom području zakona.

88. Baš kao što nije zadaća Suda djelovati u svojstvu suda trećeg ili četvrtog stupnja i preispitivati odluke domaćih sudova u vezi s tumačenjem zakonskih odredbi i nedosljednostima koje iz toga mogu proizaći, treba naglasiti i da njegova uloga nije niti intervenirati samo zato što su donesene proturječne sudske odluke.

89. Prema mišljenju Suda, kada nema dokaza o proizvoljnosti, ispitivanje postojanja i utjecaja takvih proturječnih odluka ne znači ispitivanje razboritosti pristupa koji su domaći sudovi odabrali (vidi gore navedeni predmet *Vinčić i drugi*, stavak 56.; *Işık protiv Turske* (odl.), br. 35224/05, 16. lipnja 2009.; i *Ivanov i Dimitrov protiv „Bivše Jugoslavenske Republike Makedonije”*, br. 46881/06, stavak 32., 21. listopada 2010.). Kao što je gore navedeno (vidi stavak 50.), njegova je uloga u odnosu na članak 6. stavak 1. Konvencije ograničena na slučajeve u kojima je pobijana odluka očigledno proizvoljna.

90. Stoga, iako je tumačenje Vrhovnog vojnog upravnog suda članka 21. Zakona br. 3713 bilo nepovoljno za podnositelje zahtjeva, to tumačenje, koliko god im se činilo nepravедnim u usporedbi s rješenjem koje su usvojili redovni upravni sudovi, samo po sebi ne predstavlja povredu članka 6. Konvencije.

91. Također treba napomenuti da, u svjetlu utvrđenja Suda za sporove o nadležnosti (vidi stavke 31. – 32. ove presude) da je Vrhovni vojni upravni

sud bio tijelo nadležno za ispitivanje one vrste spora o kojem je ovdje riječ, u okolnostima ovog predmeta odluka 4. vijeća Upravnog suda u Ankari da ono nije nadležno u predmetu podnositelja zahtjeva nije bila nimalo proizvoljna.

92. Podnositelji ne mogu tvrditi ni da im je pravda uskraćena jer je njihov spor ispitao Vrhovni vojni upravni sud ili zbog zaključka do kojeg je taj sud došao. Odluka koju je donio Vrhovni vojni upravni sud u predmetu podnositelja zahtjeva bila je unutar granica njegove nadležnosti i u njoj nema ničega što bi samo po sebi opravdavalo intervenciju Suda.

93. Treba napomenuti da su presude koje se odnose na podnositelje zahtjeva bile propisno obrazložene, u smislu činjenica i prava (vidi stavke 16. i 19. ove presude) i da se ne može reći da je tumačenje Vrhovnog vojnog upravnog suda činjenica koje su mu podnesene na ispitivanje bilo proizvoljno, nerazumno ili da je moglo utjecati na poštenost postupka, već je samo bila riječ o primjeni domaćeg zakona.

94. S obzirom na gore navedeno, Sud ponavlja da mora izbjegavati svako neopravdano miješanje u obavljanje pravosudnih funkcija država ili u organizaciju njihovih pravosudnih sustava. Odgovornost za dosljednost njihovih odluka ponajprije je na domaćim sudovima i svaka intervencija Suda trebala bi biti iznimka.

95. U ovom predmetu Sud smatra da okolnosti ne zahtijevaju takvu intervenciju i da nije njegova uloga tražiti rješenje spornog sukoba u sudskoj praksi u odnosu na članak 6. stavak 1. Konvencije. U svakom slučaju, pojedinačni zahtjev Sudu ne može se koristiti kao sredstvo za rješavanje ili otklanjanje proturječnosti u sudskoj praksi do kojih može doći u domaćem pravu ili kao mehanizam preispitivanja za ispravljanje nedosljednosti u odlukama različitih domaćih sudova.

96. U skladu s tim, Sud utvrđuje da nije došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije.

IZ TIH RAZLOGA SUD

presuđuje, s deset glasova prema sedam, da nije došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, i objavljeno na javnoj raspravi u Zgradi ljudskih prava u Strasbourg u 20. listopada 2011. godine.

Michael O'Boyle
Zamjenik tajnika

Nicolas Bratza
Predsjednik

U skladu s člankom 45. stavkom 2. Konvencije i pravilom 74. stavkom 2. Poslovnika Suda, izdvojeno mišljenje sudaca Bratze, Casadevalla, sutkinje Vajić, sudaca Spielmanna, Rozakisa, Kovlera i sutkinje Mijović prilaže se ovoj presudi.

N.B.
M.O.B.

ZAJEDNIČKO SUPROTSTAVLJENO MIŠLJENJE SUDACA
BRATZE, CASADEVALLA, SUTKINJE VAJIĆ, SUDACA
SPIELMANN, ROZAKISA, KOVLERA I SUTKINJE
MIJOVIĆ

(Prijevod)

1. Za razliku od većine, smatramo da je u ovom predmetu došlo do povrede članka 6. Konvencije.

2. Da bismo to stavili u odgovarajući kontekst, odmah bismo htjeli pojasniti da u središtu ovog predmeta nije činjenica da je tumačenje članka 21. Zakona br. 3713 Vrhovnog vojnog upravnog suda bilo nepovoljno za podnositelje zahtjeva. Predmet se ne odnosi ni na pitanje je li odluka 4. vijeća Upravnog suda u Ankari da je nenadležno u predmetu podnositelja zahtjeva bila proizvoljna, kao ni na pitanje jesu li presude koje se odnose na podnositelje bile propisno obrazložene u smislu činjenica i prava (stavci 90. – 93. presude). Nasuprot onome što se navodi u presudi, predmet se ne odnosi ni na puko „obavljanje pravosudnih funkcija država ili ... organizaciju njihovih pravosudnih sustava” (stavak 94.), već se, prema našem mišljenju, odnosi na „očigledno loše funkcioniranje” turskog pravosudnog sustava koje je dovelo do povrede članka 6. Konvencije.

3. Zapravo, nepostojanje djelotvornog mehanizma za usklađivanje sudske prakse ne samo da je prouzročilo nego je i, što je još gore, uzrokuje sukobe u sudskoj praksi između redovnih i vojnih upravnih sudova koji su u ovom predmetu doveli do rezultata koji su se doimali „proizvoljnima”. Osim toga, sukobi u sudskoj praksi i dalje postoje unutar sustava upravnih sudova.

4. Naglašavamo, kao što je istaknuto u stavku 57. presude, da se pravo na pošteno suđenje mora tumačiti u svjetlu preambule Konvenciji, u kojoj se navodi da je vladavina prava dio zajedničkog nasljeđa država ugovornica. Jedan je od temeljnih aspekata vladavine prava načelo pravne sigurnosti (vidi *Brumărescu protiv Rumunjske* [VV], br. 28342/95, stavak 61., ECHR 1999-VII), kojim se, *inter alia*, jamči određena stabilnost u pravnim situacijama i pridonosi se povjerenju javnosti u sudove (vidi, *mutatis mutandis*, *Ştefănică i drugi*, br. 38155/02, stavak 38., 2. studenoga 2010.). Nasuprot tome, postojanost proturječnih sudskih odluka može stvoriti stanje pravne nesigurnosti koje može umanjiti povjerenje javnosti u pravosudni sustav, a takvo je povjerenje očito jedna od bitnih sastavnica države koja se temelji na vladavini prava (vidi *Păduraru protiv Rumunjske*, br. 63252/00, stavak 98., ECHR 2005-XII (izvadci); *Vinčić i drugi protiv Srbije*, br. 44698/06 i drugi, stavak 56., 1. prosinca 2009.; i gore navedeni predmet *Ştefănică i drugi*, stavak 38.).

5. Točno je da se načelom neovisnosti sudova na koje se poziva Vlada (stavak 43. presude) i posljedičnom autonomijom koju sudovi uživaju pri donošenju odluka može objasniti zašto se isti tekstovi mogu različito tumačiti

na različitim razinama sustava sudova. Međutim, smatramo da učinak takvih tumačenja ne smije biti dovođenje javnosti u situaciju pravne nesigurnosti u kojoj ishod nekog predmeta ovisi o mehanizmu koji ne može jamčiti dosljednost sudskih odluka. Mogućnost domaćeg pravnog sustava da održava stabilnost u pravnim situacijama i dosljednost sudskih odluka odlučna je za očuvanje povjerenja javnosti u djelovanje pravosudnog sustava.

6. U ovom su predmetu podnositelji zahtjeva prvo bili suočeni s očiglednom nedosljednošću unutar iste grane sustava sudova. U tom pogledu primjećujemo da su podnositelji zahtjeva osporili odluku 4. vijeća Upravnog suda u Ankari da ono nije nadležno u njihovu predmetu dok su druga vijeća tog suda smatrala da jesu nadležna ispitivati slične predmete (stavak 42. presude). Unutar iste strukture upravnog suda, autonomija brojnih sudskih sastava vijeća i dodjela predmeta različitim sastavima vijeća dovele su do proturječne sudske prakse u obliku dvaju neusklađenih tumačenja u vezi s nadležnošću tog suda.

7. Doista, u tri slučaja, od kojih je jedan bio u predmetu podnositelja zahtjeva, 4. i 5. vijeće Upravnog suda u Ankari utvrdilo je da nije nadležno za ispitivanje predmeta koji se odnose na prava uređena člankom 21. Zakona br. 3713 (stavci 14., 28. i 29. presude) smatrajući da su takvi predmeti stvar za koju je nadležan Vrhovni vojni upravni sud. To nije bio pristup koji su primijenila druga vijeća istog suda, koja su u četrnaest predmeta usporedivih s predmetom podnositelja zahtjeva pristala ispitati zahtjeve koje su podnijele obitelji drugih vojnika koji su poginuli u istoj nesreći 16. svibnja 2001. i presudila u njihovu korist (stavci 25. – 27. presude). To je temeljni aspekt predmeta. Nema sumnje da je kontekst sudske prakse u kojem je ispitana žalba podnositelja zahtjeva bio obilježen promjenjivim pristupom različitih vijeća Upravnog suda u Ankari u odnosu na pitanje nadležnosti u predmetima koji se odnose na prava na vojnu mirovinu.

8. Smatramo da je ta nedosljednost u pristupu nadležnosti sudova za ispitivanje bitno istovjetnih pravnih pitanja koja proizlaze iz istog događaja (u ovom slučaju zrakoplovne nesreće u kojoj je poginulo više osoba) u osnovi problematična u odnosu na članak 6. Konvencije.

9. Važno je podsjetiti da je pitanje nadležnosti bilo odlučno za ishod predmeta: u većini odluka redovnih upravnih sudova priznata je uzročno-posljedična veza između pada zrakoplova i borbe protiv terorizma pa je vrlo vjerojatno da bi podnositelji, da njihova tužba nije bila preusmjerena Vrhovnom vojnom upravnom sudu, kao i obitelji nekih drugih putnika u zrakoplovu, uspjeli sa svojim zahtjevima. Način na koji je Vrhovni vojni upravni sud tumačio okolnosti zrakoplovne nesreće od 16. svibnja 2001. doveo je do različitog postupanja u odnosu na podnositelje zahtjeva u usporedbi s drugim osobama koje su podnijele zahtjeve slične njihovom. Iako su podnositelji obavijestili vojni sud o stajalištu koje su zauzeli redovni upravni sudovi u sličnim predmetima (stavci 15. i 18. presude), vojni sud potpuno je zanemario to stajalište, a da nije naveo razloge niti uzeo u obzir

rizik od stvaranja razlike – makar i sinkronijske. Nije objasnio ni na temelju kojih se činjeničnih razlika dotični predmet razlikovao od predmeta na koje su se podnositelji pozvali kako bi potkrijepili svoj zahtjev (stavci 16. i 66.). Posljedično su isto činjenično stanje i iste zakonske odredbe različito tumačile dvije vrste sudova.

10. Točno je da je Sud za sporove o nadležnosti, uspostavljen, *inter alia*, radi rješavanja sukoba nadležnosti između redovnih, upravnih i vojnih sudova (stavci 22. i 24. presude), imao priliku odlučivati o pitanju područja nadležnosti redovnih upravnih sudova i Vrhovnog vojnog upravnog suda i da je utvrdio kriterije za utvrđivanje nadležnosti Vrhovnog vojnog upravnog suda (stavci 31. – 32.). Tako je Sud za sporove o nadležnosti presudio da je Vrhovni vojni upravni sud nadležan u predmetima koji se odnose na vojne mirovine ili naknade (stavci 31. – 32.). Doista, kada se 4. vijeće Upravnog suda u Ankari proglasilo nenadležnim u odnosu na tužbu koju su podnijeli podnositelji i utvrdilo da je ta tužba stvar za koju je nadležan Vrhovni vojni upravni sud (stavak 14. presude), pozvalo se na presudu Suda za sporove o nadležnosti od 14. svibnja 2001. (stavak 31. presude).

11. Međutim, rješenje sukoba između dvaju sudova od strane Suda za sporove o nadležnosti bilo je teoretsko i iluzorno.

12. Unatoč postupanju Suda za sporove o nadležnosti i njegovoj odluci da je Vrhovni vojni upravni sud nadležan u dotičnoj vrsti predmeta, redovni upravni sudovi nastavili su prihvaćati predmete slične predmetu podnositelja zahtjeva i odlučivati o njihovoj osnovanosti (stavci 25. – 27. presude). U tom kontekstu, iz objašnjenja Vlade na raspravi pred Velikim vijećem moglo se mnogo toga zaključiti o nedjelotvornosti procesa rješavanja sukoba nadležnosti; ta su se objašnjenja temeljila na suptilnom razlikovanju „načelnih” presuda i ostalih presuda. Po svemu sudeći, „načelne” presude Suda za sporove o nadležnosti koje se odnose na nadležnost obvezujuće su, a njegove ostale presude imaju samo vrijednost i autoritet presedana koji bi trebali poslužiti kao smjernice za domaće sudove u njihovim vijećanjima. Rečeno nam je i da neka presuda predstavlja „načelnu” presudu kada je u njoj to stvarno i navedeno te da presude Suda za sporove o nadležnosti kojima se nadležnost dodjeljuje Vrhovnom vojnom upravnom sudu (stavci 44. – 45. presude) ne spadaju u tu prestižnu kategoriju.

13. Kao mehanizam za rješavanje sukoba Sud za sporove o nadležnosti tako se pokazao nedostatnim da spriječi ili konačno riješi pravnu nesigurnost koja proizlazi iz promjenjivog tumačenja redovnih upravnih sudova njihove vlastite nadležnosti u predmetima koji se odnose na prava na mirovinu predviđena Zakonom br. 3713 (stavci 28. – 29. i 76. – 77.). Presude Suda za sporove o nadležnosti na koje se Vlada pozvala očito se nisu uspjele nametnuti svim redovnim upravnim sudovima pukom snagom argumenta (stavci 25. – 27.). To znači da se, unatoč postupanju Suda za sporove o nadležnosti, čini da i dalje postoji neizvjesnost u pogledu raspodjele nadležnosti između redovnih upravnih sudova i vojnog upravnog suda.

Nepostojanje odluke o nadležnosti koja bi bila obvezujuća za sve dotične sudove može samo produžiti posljedični sukob u sudskoj praksi i pravnu nesigurnost koja iz toga proizlazi.

14. Kad je riječ o konkretnoj temi nedosljednosti u odnosu na osnovanost predmeta, proturječne sudske odluke koje se odnose na tumačenje članka 21. Zakona br. 3713 bile su rezultat istovremenog postupanja redovnih upravnih sudova i Vrhovnog vojnog upravnog suda u predmetima koji su bili u biti slični (stavci 62. – 66.). Sukob nadležnosti između tih dvaju vrsta sudova koji su bili pozvani usporedno presuditi o istom pravnom pitanju tako je doveo do pravne nesigurnosti koju se u turskom pravosudnom sustavu nije moglo prevladati.

15. Prema tome, smatramo da je do povrede prava na pošteno suđenje došlo zbog lošeg funkcioniranja mehanizma uspostavljenog radi rješavanja sukoba nadležnosti, u kombinaciji s nedosljednošću sudskih odluka koje se odnose na predmete koji proizlaze iz iste činjenične situacije. Neslaganje između različitih vijeća Upravnog suda u Ankari o tome jesu li ona bila nadležna u ovom je predmetu pogoršano drukčijim obrazloženjem koje je usvojio Vrhovni vojni upravni sud u usporedbi s redovnim upravnim sudovima u pogledu uvjeta primjene članka 21. Zakona br. 3713.

16. Iako se domaći pravni sustavi mogu sastojati od različitih pravosudnih struktura, te strukture ne bi trebale ostavljati dojam proizvoljnosti u očima javnosti; kada poduzimaju pravne radnje, parnične stranke trebale bi moći donositi odluke s dovoljnim stupnjem predvidljivosti i na temelju jasnih, zajedničkih i stabilnih kriterija.

17. Da se pravda ne bi pretvorila u lutriju, opseg prava parničnih stranaka ne bi trebao ovisiti samo o tome koji sud ispituje njihov predmet. Činjenica da parnične stranke mogu dobiti dijametralno suprotne odgovore na isto pravno pitanje ovisno o vrsti suda koji ispituje njihov predmet može samo narušiti vjerodostojnost sudova i oslabiti povjerenje javnosti u pravosudni sustav.

18. Iz tih razloga smatramo da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije.

Prevela prevoditeljska agencija Alkemist

ALKEMIST
European Translation Agency
ALKEMIST/STUDIO d.o.o.
Miramarska 24/6, 10 000 Zagreb
OIB: 72466496524